

*Гончарук А. С.,
студентка 2 курсу Інституту прокуратури та слідства,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

БІДНІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЯВИЩЕ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день ми говоримо про поняття бідності не лише, як про соціальну категорію, яка має свій прямий вияв у суспільстві, але як і про економічну. Саме на тлі економічної сфери життя, її трансформацій та постійних перехідних етапів, ми можемо бачити зростання чи зниження бідності у цілому.

Після здобуття Україною незалежності, країна зіткнулася з рядом таких чинників, які стимулювали зростання бідності. Насамперед, до них можемо віднести: поступовий перехід від командно-адміністративної до ринкової економіки, економічна криза, інфляція, масова міграція населення за кордон, безробіття, депопуляція населення тощо. Тому проблема бідності залишається актуальною і зараз. Бідність є глобальною проблемою людства, вона існує в кожній країні світу, не дивлячись на економічний розвиток цих держав.

У чинному законодавстві юридично закріплюється визначення поняття бідності — це неможливість унаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу. Тобто йдеться про те, що внаслідок низького матеріального статку людина не в змозі забезпечити собі ті умови існування, які властиві тому середовищу, в якому вона перебуває. Тому бідні верстви населення не можуть харчуватися відповідно до місцевих стандартів, не можуть оплачувати житло та комунальні послуги виходячи зі своїх потреб, не можуть лікуватися та відпочивати, не можуть забезпечити оплату освіти собі та своїм дітям.

На законодавчому рівні в Україні діє закон, яким встановлено визначення прожиткового мінімуму та окремою постановою Кабінету Міністрів України затверджено набори продуктів харчування та непродовольчих товарів і послуг для задоволення основних потреб громадянина. Такий перелік різних наборів може відповідати соціальному мінімуму, встановленому в деяких країнах, однак не

характеризує такий стан, як бідність, тобто прожитковий мінімум не виконує соціальної функції як межі бідності.

Прожитковий мінімум на одну особу щороку затверджується Верховною Радою України в законі про Державний бюджет України на відповідний рік [1]. Згідно зі статистичними даними впродовж 2011 по 2013 рр. розмір прожиткового мінімуму на одну особу та розмір мінімальної заробітної плати зазнавав змін (табл. 1).

Таблиця 1.

Мінімальна заробітна плата

Рік	Мінімальна заробітна плата	Розмір мінімального прож. мінімуму
2011	1004 грн.	953 грн.
2012	1134 грн.	1095 грн.
2013	1218 грн.	1108 грн.

Цей показник збільшувався з року в рік і начебто мінімальна заробітна плата є більшою за розмір прожиткового мінімуму, але ця сума є досить незначною, адже людина не може забезпечити собі нормальні умови життя. І не дивно, що Україна з такими показниками займає 83 місце у світовому рейтингу бідності.

Урядом України було розроблено Стратегію подолання бідності, яку було затверджено Указом Президента України 15 серпня 2001 р., яка визначила напрямки подолання бідності [2]. Після включення Комплексної програми по боротьбі з бідністю до цільових програм згідно з наказом Мінекономіки «Про реєстрацію державних цільових програм» від 24.05.2001 р. з 2001 по 2008 рр. тривали суперечності між Мінекономікою та КабМіном. Як наслідок у 2008 р. Комплексна програма не була включена до Закону України «Про державний бюджет на 2008 р.». Відповідно з 2003-2009 рр. не було подано кінцевих результатів виконання даної програми зі сторони Мінекономіки та Мінпраці. Це вказує на повну бездіяльність у роботі цих органів, нездійснення тих зобов'язань та повноважень, які покладалися на них. У 2010 р. Кабінету Міністрів доручено за участю Національної Академії Наук та інших провідних наукових центрів розробити та внести в тримісячний строк проект загальнодержавної програми подолання та запобігання бідності в Україні на 2010-2015 рр. [3]. Але, на жаль, проект не був внесений на розгляд ВРУ і зараз перебуває на доопрацюванні. Тобто,

це свідчить про те, що відповідні органи не забезпечили належної організації виконання Комплексної програми, рівень бідності так і залишився ганебно низьким.

Оскільки головною проблемою бідності є низький рівень доходів, тоді шляхи зменшення можна запропонувати такі, як:

- підвищення зайнятості населення, як наслідок зменшення тих, хто перебуває у лавах безробітних;
- поліпшення соціальних умов життя, насамперед, впровадження більш ефективних соціальних програм допомоги пенсіонерам, багатодітним, малозабезпеченим;
- збільшення рівня доходів від трудової діяльності, наприклад, заохочувати працівників для отримання додаткової грошової премії;
- впровадження доцільних страхових засобів соціального захисту працівників;
- ліквідація тіньової економіки, адже окремі працюючі, зайняті у такій економічній діяльності, отримують набагато вищі доходи, ніж це опубліковується офіційною статистикою, і використовують їх виключно у власних інтересах;
- підвищення конкурентоспроможності економіки, технологічного рівня виробництва як основи зростання життєвого рівня працюючого населення.

Отже, якщо реально оцінювати проблемний характер бідності в Україні, то її неможливо уникнути чи подолати. Головне, що можна зробити, щоб бідність не стала кризовим явищем, це посилити контроль над нею. Якщо є нормативно-правові акти, які чітко регламентують порядок, встановлюють методи та засоби боротьби з бідністю, тоді державні органи, на яких покладаються такі повноваження, повинні не ухилятися від них, а всіляко реалізовувати їх у життя.

Література

1. Закон України «Про прожитковий мінімум» від 15.07.1999 р. (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 999. — № 38. — ст.348.
2. Указ Президента України «Про Стратегію подолання бідності» від 15 серпня 2001 р.// Офіційний вісник України. — 2001. № 33.– с.39.– ст.1525.
3. Звіт про результати аналізу виконання Комплексної програми забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16740480/>.